

KADERNOTA 2021-2024

Gemeente Meerssen

1. Inleiding

De kadernota wordt jaarlijks door het College van B&W opgesteld (behalve in een verkiezingsjaar) en is de voorloper van de meerjarenbegroting die later in het jaar wordt aangeboden aan de raad ter besluitvorming en vaststelling.

In deze kadernota wordt een overzicht gegeven van de ontwikkelingen die van invloed (kunnen) zijn op de later te ontwikkelen meerjarenbegroting mét - en dat is essentieel - een financiële doorrekening. Middels deze nota geeft de raad het grotere kader aan waarbinnen een meerjarenbegroting dient te worden ontwikkeld. Waar mogelijk wordt ook een richting aangegeven voor eventuele ombuigingen en/of de financiële ruimte voor nieuw beleid.

De kadernota is dus ook geen 'eindstuk', maar is een momentopname én geeft een doorkijkje naar wat de raad bij de begroting later in het jaar kan verwachten.

Deze kadernota is als volgt opgebouwd:

- Vertrekpunt: huidige begroting en bestaand meerjarenperspectief
- Financiële ontwikkeling begroting 2021 en meerjarenperspectief
- Nadere toelichting mutaties begroting 2021-2024
- Ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de begroting
- Ontwikkeling lastendruk voor burgers
- Richtinggevers voor de begroting 2021-2024
- Afsluiting

2. Vertrekpunt: meerjarenbegroting 2020-2023

Het vertrekpunt is de bestaande, huidige meerjarenbegroting, dus voor de jaren 2020-2023, die in november 2019 door de gemeenteraad werd vastgesteld.

De meerjarenbegroting 2020-2023 werd voor de eerste 3 jaren sluitend gemaakt middels een onttrekking uit de algemene reserve, te weten:

- € 214.000,- in 2020
- € 464.000,- in 2021
- € 300.000,- in 2022

Deze aanpak is niet gebruikelijk - normaliter moet de meerjarenbegroting in alle jaren met structurele middelen sluitend zijn - maar werd eenmalig door de toezichthouder, i.c. de provincie, toegestaan op voorwaarde dat het laatste jaar wél sluitend zou zijn of een positief saldo zou kennen. Aan die voorwaarde werd voldaan: in de meerjarenbegroting sluit het jaar 2023 met een gering overschot, nl. € 29.000,-.

Vanwege deze onttrekkingen uit de algemene reserve voor de jaren 2020, 2021 en 2022 kan de nu op te stellen meerjarenbegroting 2021-2024 niet opnieuw sluitend gemaakt worden door een jaarlijkse onttrekking uit de algemene reserve.

3. Ontwikkeling Begroting 2021 en Meerjarenperspectief

In onderstaand overzicht wordt het verloop van de begroting 2021, inclusief het meerjarenperspectief tot en met 2024, weergegeven:

<i>bedragen x € 1.000</i>	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2021	2022	2023	2024
A) Meerjarenbegroting 2020-2023 (= vertrekpunt begroting 2021)			29	127
B) Effecten 1e Bestuursrapportage 2020	-884	-882	-891	-820
C) Effecten Raadsbesluiten t/m mei 2020	-69	-69	-69	-69
D) Effecten meicirculaire	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Startbegroting 2021-2024	-953	-951	-931	-762
E) Mutaties begroting 2021-2024, waarvan:				
1) Nieuw beleid	350			
2) Bestaand beleid	-84	-84	-84	-84
Totaal mutaties begroting 2021-2024	266	-84	-84	-84
SALDI MEERJARENBEGROTING 2021-2024	-687	-1.035	-1.015	-846

TOELICHTING:

ad. A) Meerjarenbegroting 2020-2023:

Ter aanvulling op hetgeen op pagina 2 hierover vermeld staat het volgende:

Als de ingezette maatregelen en beleidskeuzes in 2020 die hebben geleid tot een positief begrotings-saldo van € 29.000,- in 2023 worden doorgetrokken naar het volgende jaar en verder zou er niets veranderen, dan komt er in 2024 een positief begrotingssaldo van € 127.000,-.

ad. B) 1^e Bestuursrapportage 2020:

De posten die hieronder vallen staan vermeld en zijn toegelicht in de 1^e Bestuursrapportage 2020. Het in bovenstaande tabel opgenomen bedrag is met name beïnvloed door het ruimere budget dat noodzakelijk geacht wordt voor het sociaal domein, ad. per saldo € 788.000,-, dit op basis van de overschrijding van het begrote budget in 2019 en de te verwachten budgetoverschrijding in 2020. De raad werd eerder via een RIB over deze overschrijdingen geïnformeerd; tevens komt er een voorstel hierover naar uw raad.

ad. C) Raadsbesluiten t/m mei 2020:

In de periode januari t/m mei 2020 zijn er raadsbesluiten genomen die een financiële impact hebben die doorwerkt in de begroting 2021 en volgende jaren. Dit betreft de volgende posten:

- Verordeningen rechtspositie raads- en burgerleden, auditcommissie inzake presentiegelden, adviescommissie Kerngroep Meerssen inzake presentiegelden en werkgeverscommissie inzake presentiegelden;
- Ophoging accountantskosten;
- Verhoging bijdrage aan BsGW.

ad. D) Effecten meicirculaire:

De meicirculaire is eind mei bij de gemeente binnengekomen. De financiële effecten van deze circulaire voor de gemeente Meerssen zijn nog niet bekend; binnen de ambtelijke organisatie is men doende deze effecten te berekenen. Het totaalresultaat van deze berekeningen wordt verwerkt in een addendum op deze kadernota dat vóór de Raadsadviesvergadering van 24/25 juni a.s. naar de gemeenteraad zal worden toegestuurd.

ad. E) Mutaties begroting 2021-2024:

<i>bedragen x € 1.000</i>	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2021	2022	2023	2024
1) Nieuw beleid:				
1.1 Uitstellen regieorganisatie naar 1 juli 2021	350			
Totaal Nieuw beleid	350			
2) Bestaand beleid:				
2.1 Dividend Enexis	-84	-84	-84	-84
Totaal Bestaand beleid	-84	-84	-84	-84

NADERE TOELICHTING NIEUW BELEID

1.1. Uitstellen besluitvorming en eventuele invoering regiegemeente

In de huidige begroting is reeds rekening gehouden met de mogelijke invoering van de regiegemeente (definitieve besluitvorming moet nog plaatsvinden) en is structureel een bedrag van € 700.800,- opgenomen. Bij het opstellen van deze kadernota waren er geen actuelere berekeningen voorhanden. Door de coronacrisis is de eventuele invoering van de regiegemeente echter uitgesteld naar 1 juli 2021. Daardoor is voor het jaar 2021 de helft van het eerder geraamde structurele jaarbedrag nodig, i.c. € 350.000,-. De andere helft komt dus in 2021 vrij en is als +post in het bovenstaande overzicht opgenomen.

NADERE TOELICHTING BESTAAND BELEID

2.1. Dividend Enexis

In de begrotingsbrief van de provincie wordt geadviseerd om voor dividend Enexis een bedrag van € 0,50 per aandeel op te nemen. In de begroting 2020 was nog gerekend met € 0,67 per aandeel. Het lagere dividend is het gevolg van de toegenomen kosten voor de energietransitie.

4. Ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de begroting

4.1. Herziening gemeentefonds (algemene uitkering)

Het gemeentefonds is de benaming voor de uitkering die elke gemeente jaarlijks van de landelijke overheid ontvangt om haar wettelijke taken uit te voeren. Om welke bedragen het dan gaat wordt elk jaar beschreven in een aantal nota's van de rijksoverheid, o.a. in mei en in september, de zgn. mei-circulaire en de septembercirculaire. Onder andere op basis van deze twee circulaire's kan elke gemeente berekenen welke bedragen van het rijk te verwachten zijn.

De totale verdeling vanuit het gemeentefonds zal worden herzien. Deze herziening zou eerst ingaan per 2021, maar eind februari is bekend geworden dat de invoering van het nieuwe verdeelstelsel een jaar wordt uitgesteld, dat wordt dus nu 2022. Het doel van de herziening is om te komen tot een volledige en integrale herijking van het gemeentefonds. Met deze herziening wordt onder meer beoogd om de vastgestelde knelpunten in de verdeling van de middelen voor het sociale domein op te lossen. Hierbij wordt opgemerkt dat het om een herverdeling van de middelen gaat. Het macrobudget geldt als een gegeven.

Door de herverdeling van het gemeentefonds zullen gemeenten te maken krijgen met positieve of negatieve herverdeeeffecten. Op basis van de eerste uitkomsten blijkt dat de herverdeling ertoe zal leiden dat de grote gemeenten erop vooruitgaan en dat de kleinere, veelal in het platteland gelegen, gemeenten zoals de gemeente Meerssen erop achteruitgaan.

Verwacht wordt dat de herverdeeeffecten voor kleinere gemeenten fors zullen zijn. Voor deze gemeenten kan er een nadelig herverdeeeffect komen van € 100,- per inwoner dat deze gemeenten dan dus minder gaan ontvangen. Bij een dergelijk groot herverdeeeffect zal er een overgangsregeling komen van 4 jaar met een maximaal nadeel van € 25,- per inwoner per jaar. De definitieve, exacte bedragen zullen wellicht pas aan het eind van 2020 bekend zijn.

Wat het exacte herverdeeeffect voor de gemeente Meerssen wordt weten we op dit moment dus niet, maar we zullen er rekening mee moeten houden dat dit aanzienlijk negatief zal zijn en er dus een korting komt op het gemeentefonds, dus minder algemene uitkering door het rijk. In het onderstaande overzicht is een indicatie aangegeven van deze kortingen:

Korting per inwoner:	Korting in 2021:	Korting in 2022:	Korting in 2023:	Korting in 2024:	Korting in 2025:
€ 25,-	0	€ 475.000	€ 475.000	€ 475.000	€ 475.000
€ 50,- met 'ingroei' vanaf € 25,- in 2022	0	€ 475.000	€ 950.000	€ 950.000	€ 950.000
€ 75,- met 'ingroei' vanaf € 25,- in 2022 en € 50,- in 2023	0	€ 475.000	€ 950.000	€ 1.425.000	€ 1.425.000
€ 100,- met 'ingroei' vanaf € 25 in 2022, € 50 in 2023 en € 75 in 2024	0	€ 475.000	€ 950.000	€ 1.425.000	€ 1.900.000

4.2. Gevolgen Corona-crisis

In deze kadernota wordt niet ingegaan op de financiële consequenties van de huidige Coronacrisis, terwijl die er ongetwijfeld wel zullen zijn - en dan gaat het om extra uitgaven, alsook om derving van gemeentelijke inkomsten.

Bij het opstellen van deze kadernota was een betrouwbare financiële berekening van de gevolgen van deze crisis nl. niet mogelijk, zowel niet op het incidentele alsook niet op het structurele vlak. Tevens is (nog) niet bekend óf en in hoeverre de landelijke overheid de gemeenten gaat compenseren in de gemaakte kosten of derving van inkomsten als gevolg van de coronacrisis. De verwachting is echter dat als er een compensatie door het rijk komt, deze niet 100% dekkend zal zijn.

Met andere woorden: de coronacrisis zal zeer waarschijnlijk leiden tot negatieve gevolgen voor de gemeentelijke financiën.

4.3. Regieorganisatie

De coronacrisis heeft ertoe geleid dat de planning van het proces van de nadere uitwerking van de mogelijke invoering van een regieorganisatie Meerssen met Maastricht is gewijzigd. Definitieve besluitvorming (go/no-go) door de beide gemeenteraden is nu voorzien eind 2020 en bij een go-besluit is de start van de regieorganisatie gepland op 1 juli 2021. In de begroting was structureel voor de regieorganisatie een bedrag opgenomen van € 700.800,-. Vanwege eerder genoemde verschuiving van de startdatum is voor het jaar 2021 dit bedrag gehalveerd (zie pagina 4, onder pt. 2.1).

Momenteel is als onderdeel van de voorbereiding op de eventuele invoering van de regiegemeenteconstructie een zgn. verificatieonderzoek gaande om na te gaan of en welke (financiële) risico's er liggen bij invoering van deze optie. Uit dat onderzoek zal ook moeten blijken of het eerdere geraamde jaarlijkse bedrag van € 700.800,- als kosten die de gemeente Meerssen aan de gemeente Maastricht moet gaan betalen bijgesteld moet worden. Indien dat het geval is zal dit leiden tot een aanpassing van de begroting 2021 en de meerjarenbegroting t/m 2024.

In het geval van een positief besluit betreffende de invoering van de regieorganisatie zal de eerste helft van 2021 in het teken staan van de voorbereiding van de invoering van de regieorganisatie waaronder de plaatsing van ambtenaren van de gemeente Meerssen in de gemeentelijke organisatie van Maastricht, de overdracht van werkzaamheden, het opzetten van het Team Meerssen en het maken van afspraken over onder meer procedures in de schakel *Ambtelijke organisatie Maastricht – Team Meerssen – College en gemeenteraad Meerssen*.

In de gemeentebegroting 2020 is voor de jaren 2020 t/m 2022 respectievelijk € 3.225.800,-, € 1.169.600,- en € 237.600,- geraamd voor de zgn. frictiekosten. Dit zijn eenmalige kosten voor de overgang naar de regieorganisatie, bv. op het gebied van ICT, gebouw, e.d. De aanpassing van bovengenoemde planning zal er toe leiden dat het grootste deel van het voor 2020 geraamde bedrag zal doorschuiven naar 2021. Het is mogelijk dat er ook doorschuiving plaatsvindt van de voor 2021 en 2022 geraamde bedragen. De frictiekosten worden afgedekt uit de algemene reserve en hebben daardoor geen effect op de meerjarige begrotingssaldi.

4.4. Leningen

In de vergadering van mei 2020 heeft de gemeenteraad besloten een aantal leningen vervroegd af te lossen en nieuwe leningen aan te gaan, dan tegen een lager rentepercentage. Doel van deze operatie is de structurele begroting te ontlasten omdat de te betalen rente minder wordt. Bij het opstellen van de kadernota was nog niet bekend om welk bedrag het dan gaat, omdat het raadsbesluit nog geëffectueerd moet worden. Dit zal voor het begrotingsproces wél bekend zijn.

4.5. Unilocatie Stella Maris College

Met de Stichting Limburgs Voortgezet Onderwijs (LVO) is afgesproken dat de locatie Valkenburg van het Stella Maris College gesloten wordt en toegevoegd wordt aan de locatie Meerssen. De sluiting gebeurt dan een jaar later dan contractueel is afgesproken en leerlingen worden niet in twee maar in drie fases overgeheveld. Dat kan leiden tot financiële consequenties voor de gemeente Meerssen omdat het aantal VO-leerlingen een van de maatstaven is voor de berekening van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Wat de omvang van deze consequenties zal zijn is nu nog niet duidelijk.

4.6. Omgevingswet

Vanwege het uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet naar 1-1-2022 wordt niet uitgesloten dat voor het implementatietraject meer budget nodig is in 2021. Het huidige door de raad beschikbaar gesteld budget was bestemd voor het traject tot 1-1-2021, de oorspronkelijke invoeringsdatum.

Verder heeft het college van B&W op 26 mei 2020 ingestemd met het verder uitwerken van de samenwerking tussen de gemeenten Maastricht en Meerssen in het kader van de implementatie van de Omgevingswet. De komende maanden zal het plan van aanpak worden aangepast in verband met het uitstel en de samenwerking en zal worden afgestemd met de gemeente Maastricht hoe dit verder zal worden geformaliseerd. Niet uitgesloten kan worden dat deze samenwerking verdere financiële consequenties zal hebben.

Ook is het mogelijk dat er door de Omgevingswet nieuwe of uitbreiding van taken ontstaan waar in de huidige begroting nog niet direct rekening mee is gehouden. Onder andere is bij het raadsbesluit van 2019 structureel budget beschikbaar gesteld voor een functioneel beheerder voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Onderzocht zal worden of deze formatie kan worden ingevuld door de gemeente Maastricht. Zodra de consequenties inzichtelijk zijn gemaakt zal een en ander begrotingstechnisch moeten worden verwerkt .

5. Ontwikkeling lastendruk voor burgers

Burgers dienen een aantal lokale heffingen te betalen, zoals de Onroerend zaakbelasting (OZB), de Rioolheffing en Afvalstoffenheffing.

Voor die laatste twee is wettelijk bepaald dat deze heffingen maximaal kostendekkend mogen zijn. Met andere woorden: de gemeente mag niet meer van de burgers vragen dan de werkelijke kosten van deze diensten (minder mag overigens wel). Voor de gemeente Meerssen geldt als uitgangspunt: een kostendekkend tarief. In die zin beïnvloeden rioolheffing en afvalstoffenheffing de begroting niet: wat er door de gemeente uitgegeven wordt komt ook binnen via de betreffende heffingen.

Wel spelen deze heffingen een rol bij het totaal aan lasten voor de burgers, dan samen met de OZB (de zgn. lastendruk).

5.1. Rioolheffing

Gemeente Meerssen, Waterschap Limburg, Provincie Limburg, Waterleiding Maatschappij Limburg, Vereniging Limburgse Land en Tuinbouwbond en Staatsbosbeheer geven met het actieprogramma 'Water in Balans' samen prioriteit aan het oplossen van de wateroverlastproblematiek in de kernen Meerssen en Ulestraten. Het programma betekent voor elke partner een flinke ambitie.

De opgave voor de gemeente Meerssen bestaat uit het afkoppelen van 50% van het verhard oppervlak van de openbare ruimte vóór 2035. Daarnaast wordt van de gemeente verwacht dat ze de burgers stimuleren om tuinen te 'ontstenen' en regenwater af te koppelen van het rioolstelsel en te bergen op eigen terrein, waarmee eveneens 50% van het particuliere verhard oppervlak wordt afgekoppeld.

Om deze afkoppeldoelstelling te kunnen halen dient in een groot deel van Meerssen en Ulestraten een regenwaterriool en waterberging te worden aangelegd, waarmee het regenwater afzonderlijk van het vuile water wordt ingezameld en vertraagd wordt afgevoerd naar oppervlaktewater. Dit wordt ook wel het aanleggen van een zgn. 'blauwe ader' genoemd.

In het huidige Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2018-2022 is een budget opgenomen om een deel van deze blauwe ader te kunnen realiseren. De opgave uit de samenwerkingsovereenkomst (SOK) 'Water in Balans' loopt tot 2035 en zal hierdoor in meerdere GRP-en een plek krijgen. De totale kosten om aan de opgave uit de samenwerkingsovereenkomst te voldoen zijn zeer fors. Hiervoor zullen in de komende GRP-en dus extra middelen opgenomen dienen te worden.

Door de verouderde toestand van de wegen in een deel van Meerssen-west zal in dit gebied de komende jaren onderhoud en reconstructies aan de wegen plaatsvinden. Het is wenselijk om dan gelijktijdig 'de blauwe ader' in deze wegen aan te brengen, aangezien de weg dan toch open ligt. De aanleg van een deel van deze blauwe ader in Meerssen-west kan uit het huidige GRP worden gefinancierd. Het realiseren van de hele blauwe ader in Meerssen en Ulestraten zal worden meegenomen in de toekomstige GRP-en. Er zijn forse investeringen noodzakelijk om de hele blauwe ader vóór 2035 te kunnen realiseren.

Voor de planperiode (2021 en 2022) van het huidige GRP 2018-2022 kan worden volstaan met de in het GRP 2018-2022 afgesproken tariefstijging van € 5,- per huishouden per jaar. Voor de periode vanaf 2023 zal in de opvolgende GRP-en bij het realiseren van de totale blauwe ader in Meerssen en

Ulestraten vóór 2035, een forse tariefstijging noodzakelijk zijn. Bij het opstellen van het nieuwe GRP in 2022 voor de periode daarna zal de daadwerkelijke financiële impact inzichtelijk worden gemaakt en het effect hiervan verwerkt worden in een nieuwe tariefstijging vanaf 2023.

5.2. Afval

De gemeente heeft een wettelijke zorgtaak op het vlak van inzameling en verwijdering van afval afkomstig van huishoudens. Het gaat inmiddels om meer dan alleen inzameling van het afval waarvan burgers zich ontdoen. Nieuwe methoden voor verwerking van afval tot nieuwe grondstof en brandstof hebben ertoe geleid dat afval een waardevol product is geworden. Afvalbeheer levert een bijdrage aan duurzame ontwikkeling. Er is een afvalmarkt en deze is sterk in beweging. Prijzen voor verwerking van afvalstromen variëren voortdurend. Daarnaast blijft scheiding aan de bron belangrijk. Ook komen er nog steeds nieuwe methoden en technieken voor afvalzameling en verwerking bij; elke werkwijze en methode heeft uiteraard zijn prijs.

De afvalbeheertaak van de gemeente verandert de komende jaren verder. Het nog vast te stellen Samenwerkingsplan *“Afvalbeheer regio Geul en Maas, van visie naar resultaten intensivering van samenwerking in de periode 2021-2023”* geeft aan hoe in deze jaren middels verdergaande samenwerking de regio minder gevoelig gemaakt wordt voor de nadelige effecten van marktwerking (marktmacht bij inzamelaars) en hierdoor beter gebruik kunnen maken van de eigen uitvoeringsdeskundigheid en -capaciteit om veranderingen in het afval- en grondstoffenbeheer succesvol te kunnen doorvoeren.

Samenwerking in publieke dienstverlening kan kostenverhogend werken t.o.v. gebruikmaking van private dienstverlening. In de publieke dienstverlening wordt gestreefd naar een hoog dienstverleningsniveau en hoge duurzaamheidseisen, hetgeen zijn prijs heeft.

Zoals gezegd is de afvalmarkt sterk in beweging hetgeen de kosten ook negatief kan beïnvloeden, zoals wordt aangegeven in de volgende voorbeelden:

- sluiting van de Aziatische markt voor de import van oud-papier heeft de opbrengstprijzen doen kelderen;
- door de momenteel lage olieprijs stagneert de afzet van gerecycled plastic;
- invoer van statiegeld op plastic flesjes zal de inzameling van PMD in de toekomst minder rendabel en daardoor duurder maken;
- lagere vergoedingen uit het afvalfonds, etc.

Op basis van vorenstaande ontwikkelingen en verdere prijsindexeringen wordt verwacht dat de afvalstoffenheffing in 2021 met ca. € 20,- per aansluiting zal stijgen en in 2022 en 2023 nog eens met ca. € 10,- tot € 20,- per aansluiting per jaar.

6. Richtinggevers voor de Begroting 2021 en meerjarenbegroting t/m 2024

In het overzicht op pagina 3 is duidelijk gemaakt dat er voor elke van de jaren 2021 t/m 2024 een stevig begrotingstekort dreigt. Zonder ombuigingen van beleid is het begrote negatieve saldo berekend op:

€ 687.000,-	in 2021
€ 1.035.000,-	in 2022
€ 1.015.000,-	in 2023
€ 846.000,-	in 2024

Bij deze negatieve saldi zijn de effecten van diverse ontwikkelingen nog niet verwerkt. Zoals bij de betreffende onderdelen in paragraaf 4 staat aangegeven is de verwachting dat de saldi door diverse ontwikkelingen verder negatiever zullen uitvallen.

De gemeente is eraan gehouden om te zorgen voor een sluitende begroting. Om dit te realiseren zijn ombuigingen nodig en dat kan enkel op de volgende manieren:

- vergroting van de inkomsten (dus lastenverzwaring voor de inwoners).
- vermindering van de uitgaven (dus besparingen en bezuinigingen);
- of een combinatie van beide voorgaande opties.

1. Vergroting inkomsten: lastenverzwaring

In de vorige paragraaf is reeds aangegeven dat voor bepaalde heffingen (riool en afval) kostendekkendheid het uitgangspunt is. Daar zit dus geen enkele mogelijkheid om de netto-inkomsten te vergroten. Die mogelijkheid ligt wat betreft de algemene heffingen dan enkel nog bij de Onroerend zaakbelasting (OZB).

In de huidige meerjarenbegroting over de periode 2020 t/m 2023 is een OZB-tariefsverhoging opgenomen van 4,5% per jaar. In de hierna volgende overzichten is aangegeven wat de extra inkomsten zijn bij een nieuwe verhoging van de OZB. Er zijn 3 scenario's uitgewerkt, te weten:

- Tariefstijging van 10% per jaar over de periode 2021 t/m 2024;
- Tariefstijging van 14,5% per jaar over de periode 2021, 2022 en 2023 en 10% in 2024;
- Tariefstijging van 20% in 2021 en 10% per jaar in 2022, 2023 en 2024.

Uiteraard zijn allerlei varianten op deze scenario's mogelijk.

OZB-woningen	2020	2021	2022	2023	2024
In begroting 2020 opgenomen: 4,5% tariefstijging per jaar (2020 t/m 2023)	3.924.642	4.101.252	4.285.808	4.478.669	4.478.669
Berekening van de optie: 10% tariefstijging per jaar t/m 2024 (i.p.v. 4,5% in 2021 t/m 2023)	3.924.642	4.317.106	4.748.817	5.223.699	5.746.068
Meeropbrengst:	0	215.854	463.009	745.030	1.267.399

OZB eigenaar niet-woningen	2020	2021	2022	2023	2024
In begroting 2020 opgenomen 4,5% tariefstijging per jaar (2020 t/m 2023)	529.457	553.282	578.180	604.198	604.198
Berekening van de optie: 10% tariefstijging per jaar t/m 2024 (i.p.v. 4,5% in 2021 t/m 2023)	529.457	582.403	640.643	704.707	775.178
Meeropbrengst:	0	29.121	62.463	100.509	170.980

OZB gebruiker niet-woningen	2020	2021	2022	2023	2024
In begroting 2020 opgenomen 4,5% tariefstijging per jaar (2020 t/m 2023)	338.209	353.428	369.333	385.953	385.953
Berekening van de optie: 10% tariefstijging per jaar t/m 2024 (i.p.v. 4,5% in 2021 t/m 2023)	338.209	372.030	409.233	450.156	495.172
Meeropbrengst:	0	18.602	39.900	64.203	109.219

Aan de hand van de bovenstaande berekeningen zijn 3 scenario's van verhoging OZB uitgewerkt:

SCENARIO 1:

Tariefstijging van 10% per jaar over de periode 2021 t/m 2024 (i.p.v. de geplande 4,5% stijging)

Deze stijging is cumulatief, dus uiteindelijk 40+% stijging in het vierde jaar ten opzichte van de huidige situatie.

TOTAAL OZB	2020	2021	2022	2023	2024
Huidige situatie (In begroting 2020 opgenomen): 4,5% tariefstijging per jaar in de jaren 2020 t/m 2023	4.792.308	5.007.962	5.233.321	5.468.820	5.468.820
Nieuwe situatie: 10% tariefstijging per jaar t/m 2024 i.p.v. 4,5% (2021 t/m 2024)	4.792.308	5.271.539	5.798.693	6.378.562	7.016.418
Wat levert dit op aan extra-inkomsten?	0	263.577	565.372	909.742	1.547.598

SCENARIO 2:

Tariefstijging van 14,5% per jaar over de periode 2021, 2022 en 2023 en 10% in 2024 (i.p.v. de geplande 4,5% stijging)

Deze stijging is cumulatief, dus uiteindelijk 53,5+% stijging in het vierde jaar ten opzichte van de huidige situatie.

TOTAAL OZB	2020	2021	2022	2023	2024
Huidige situatie (in begroting 2020 opgenomen) 4,5% tariefstijging per jaar in de jaren 2020 t/m 2023	4.792.308	5.007.962	5.233.321	5.468.820	5.468.820
Nieuwe situatie: 14,5% tariefstijging per jaar in 2021, 2022 en 2023 en 10% in 2024	4.792.308	5.487.193	6.282.836	7.193.847	7.913.231
Wat levert dit op aan extra-inkomsten?	0	479.231	1.049.515	1.725.027	2.444.411

SCENARIO 3:

Tariefstijging van 20% in 2021 en 10% in 2022, 2023 en 2024 (i.p.v. de geplande 4,5% stijging)

Deze stijging is cumulatief, dus uiteindelijk 50+% stijging in het vierde jaar ten opzichte van de huidige situatie.

TOTAAL OZB	2020	2021	2022	2023	2024
Huidige situatie (in begroting 2020 opgenomen) 4,5% tariefstijging per jaar (2020 t/m 2023)	4.792.308	5.007.962	5.233.321	5.468.820	5.468.820
Nieuwe situatie: Tariefstijging 20% in 2021 en 10% in 2022, 2023 en 2024	4.792.308	5.750.770	6.325.847	6.958.431	7.654.274
Wat levert dit op aan extra-inkomsten?	0	742.808	1.092.526	1.489.611	2.185.454

Conclusie:

Er zijn forse tariefstijgingen van de OZB nodig om het begrotingstekort te kunnen dichten. Dat geldt al voor de tekorten zoals aangegeven op pagina 3, maar wordt nog lastiger als de herschikking van het gemeentefonds plaatsvindt en de tekorten toenemen.

Daarnaast dient bij een verhoging van de OZB rekening te worden gehouden met de noodzakelijke verhoging van de tarieven van rioolrecht en afvalstoffenheffing, aangezien deze drie posten samen zorgen voor de lastendruk bij de inwoners.

Naast de OZB, rioolrecht en afvalstoffenheffing zijn er ook nog andere heffingen binnen de gemeente, zoals:

- toeristenbelasting
- parkeerbelasting
- hondenbelasting
- legeskosten vergunningen

Bovenstaande heffingen worden niet generiek toegepast, maar worden door een betreffende groep inwoners betaald.

Deze heffingen kunnen weliswaar verhoogd worden om meer inkomsten te genereren, maar voor het oplossen van het begrotingstekort zal het dan moeten gaan over extreme verhogingen.

Een aandachtspunt is de invoering van de precariobelasting, die voorzien is in de huidige meerjarenbegroting met als ingangsdatum 1-1-2021 voor een bedrag van € 10.000,-. Invoering van deze heffing is nu dus nog steeds onderdeel van de bedragen die vermeld staan bij het vertrekpunt (zie pag. 3). Het is echter de vraag, gelet op de gevolgen van de coronacrisis voor horecazaken en detailhandel-ondernemingen, of het reëel is deze belasting daadwerkelijk per 1-1-2021 in te voeren. Wordt de precarioheffing uit de begroting gehaald dan stijgt het tekort in elk jaar met € 10.000,-.

2. Vermindering van uitgaven: besparingen annex bezuinigingen

Besparingen en bezuinigingen leiden tot minder uitgaven, dat zal voor iedereen helder zijn.

We dienen in dit kader allereerst een uitsplitsing te maken tussen de wettelijke taken en de niet-wettelijke taken.

Wettelijke taken betreffen bv. het wegenonderhoud, veiligheid en openbare orde, volksgezondheid, WMO, Jeugdzorg en Participatiewet, enz. De wettelijke taken dienen zonder meer uitgevoerd te worden. Besparingen bij deze taken zijn enkel mogelijk door bv. werkprocessen zo efficiënt mogelijk in te richten, het kwaliteitsniveau te verlagen tot het wettelijke verplichte minimum, samen te werken met andere gemeenten, zo scherp mogelijk aan te besteden, enz. Het schrappen van deze taken is echter niet mogelijk.

Het College van B&W acht 'winst' op deze gebieden nauwelijks mogelijk, zeker niet op de korte termijn (1 jaar), aangezien in de voorgaande jaren reeds op voornoemde besparingsmaatregelen is ingezet en waar het gaat om gemeenschappelijke regelingen we afhankelijk zijn van de keuzes van partnergemeenten. De huidige situatie binnen de ambtelijke organisatie is zelfs zo dat de uitvoering van diverse wettelijke taken zwaar onder druk staat.

Bezuinigen betekent: bepaalde budgetten verminderen of zelfs geheel schrappen.

Dat is zonder meer mogelijk bij de niet-wettelijke taken, omdat daar de beleidsvrijheid bij de gemeente ligt: er is geen verplichting vanuit het rijk om deze taken te blijven uitvoeren. Dat betekent echter niet dat er volledige vrijheid bij de gemeente ligt, want er kunnen contractuele verplichtingen zijn aangegaan met organisaties waaraan de gemeente gehouden is of andere afspraken die in zekere zin bindend zijn, al is het voor een bepaalde periode.

Bezuinigingen op de niet-wettelijke taken zijn mogelijk door bepaalde diensten, onderhouds- en beheerprogramma's, subsidies, ingezet beleid, e.d. inhoudelijk bij te stellen en wel zodanig dat de structurele, jaarlijkse kosten verminderd worden of wegvallen. Het sterk verminderen en zeker het schrappen van dergelijke jaarlijkse uitgaven heeft echter impact op het voorzieningenniveau, de sociale cohesie en leefbaarheid binnen een kern of binnen de gemeente.

Niet-wettelijke taken zijn o.a.:

- het subsidiëren van bepaalde voorzieningen zoals de openbare bibliotheek, de lokale omroep, huiskamerprojecten zoals De Ketel, enz.
- het in stand houden van gemeenschapshuizen, sportaccommodaties, e.d.
- subsidieverlening aan verenigingen, stichtingen, maatschappelijke organisaties, e.d.

In de afgelopen jaren is er al op diverse niet-wettelijke taken bezuinigd, met de nodige maatschappelijke onrust. Bezuinigingen op deze niet-wettelijke taken zijn toegestaan en dus mogelijk, maar dan is wel de vraag aan de orde wat de consequenties voor de lokale samenleving zijn van dergelijke bezuinigingen, zeker als die fors zijn. En forse bezuinigingen zijn nodig om het begrotingstekort te kunnen dichten.

Verder dient opgemerkt te worden dat er in de afgelopen jaren geen grootse projecten zijn gerealiseerd die zorgen voor hoge structurele lasten.

3. Richting

Het College van B&W en de raad staan voor de uiterst moeilijke opgave een richting in te slaan waarmee het berekende begrotingstekort opgelost kan worden. Want dát die begroting sluitend gemaakt dient te worden, dat is een feit.

Het gaat dan nu in deze kadernota om een richting op hoofdlijnen, de concrete invulling volgt uiteraard in de begroting 2021 en de meerjarenbegroting t/m 2024.

Voor die te kiezen richting ziet het College van B&W twee denkrichtingen:

Denkrichting 1:

a) Er moeten ombuigingen komen die een bedrag opleveren van (afgerond):

- € 700.000,- in 2021
- € 1.000.000,- in 2022
- € 1.000.000,- in 2023
- € 850.000,- in 2024

De begrotingssystematiek werkt zo dat als er in 2021 ombuigingen worden ingezet deze

dan een doorlopend effect dienen te hebben en - gelet op de bedragen van de tekorten - ook een oplopend effect in de jaren daarna.

- b) Verhoging van de OZB is een optie om meer inkomsten te verkrijgen, maar daarbij moet wel rekening worden gehouden met de stijging van de kosten voor rioolheffing en afvalstoffenheffing. De totale lastenverzwaring is dan een belangrijk aandachtspunt.*
- c) Als de OZB niet verhoogd wordt dient er bezuinigd te worden voor € 700.000,- in 2021 en voor € 1.000.000,- in de 2 jaren daarna en € 850.000,- in het vierde jaar van de nieuwe begrotingsperiode.
De ruimte voor bezuinigingen ligt dan vooral bij de niet-wettelijke taken.*
- d) Variant hierop: € 700.000,- bezuiniging in 2021 en in 2022 het resterende ombuigingsbedrag van € 300.000,- via een eenmalige OZB-verhoging te realiseren waarna die OZB daarna op hetzelfde niveau blijft.*
- e) Zonder meer geldt voor alle jaren dat een combinatie van OZB-verhoging (en eventueel verhoging van andere heffingen) met een bezuinigingsoperatie ook een theoretische mogelijkheid is.*

Denkrichting 2:

- a) Het traject 'Regiegemeente' wordt stopgezet. De koers wordt ingezet op herindeling.*
- b) Daarmee komt het bedrag dat voor de regiegemeente in de huidige begroting (vertrekpunt) staat te vervallen. Dit is (in afgeronde bedragen):*
 - € 350.000,- in 2021*
 - € 700.000,- in de jaren daarna*
- c) De tekorten in de begroting worden dan (in afgeronde bedragen):*
 - € 350.000,- in 2021*
 - € 300.000,- in 2022*
 - € 300.000,- in 2023*
 - € 150.000,- in 2024*
- d) Verhoging van de OZB is een optie om meer inkomsten te verkrijgen, maar daarbij moet wel rekening worden gehouden met de stijging van de kosten voor rioolheffing en afvalstoffenheffing. De totale lastenverzwaring is dan een belangrijk aandachtspunt.*
- e) Als de OZB niet verhoogd wordt dient er bezuinigd te worden voor € 350.000,- in 2021, voor € 300.000,- in de 2 jaren daarna en € 150.000,- in het vierde jaar van de nieuwe begrotingsperiode.
De ruimte voor bezuinigingen ligt dan vooral bij de niet-wettelijke taken.*
- f) Zonder meer geldt voor alle jaren dat een combinatie van OZB-verhoging (en eventueel verhoging van andere heffingen) met een bezuinigingsoperatie ook een theoretische mogelijkheid is.*
- g) Inzetten op herindeling betekent dat de druk op de ambtelijke organisatie blijft bestaan. Met de provincie dient dan overlegd te worden in hoeverre het dan mogelijk is om de ambtelijke organisatie qua omvang meer op niveau te brengen zodat de uitvoering van de wettelijke taken niet in het gedrang komt.*

Kostenplaatje: ca. € 500.000,- tot € 700.000,- per jaar in de jaren 2021 t/m 2024, te bekostigen uit de algemene reserve, dus niet ten laste van de structurele begroting.

- h) Zonder meer geldt bij een keuze voor herindeling dat dan de Wet 'Algemene regels herindeling' (Arhi) ingaat. Dat betekent ook een ander begrotings- en toezichtregime (o.a. preventief toezicht).*

N.B.:

Voor beide denkrichtingen geldt dat als de herverdeling van het gemeentefonds doorgaat (mogelijk in 2022) nieuwe, tevens forse bezuinigingen nodig zijn om te komen tot een sluitende begroting.

In de komende weken en/of maanden zal duidelijk (moeten) worden welke denkrichting om het begrotingstekort op te lossen het meest realistisch is qua haalbaarheid en draagvlak.

7. Afsluiting

In de voorgaande paragrafen is aangegeven dat er voor de komende jaren een fors begrotingstekort berekend is waarvoor oplossingen moeten gevonden worden. Daarnaast zijn er enkele financiële risico's waarmee we ook nog rekening moeten houden. Dat alles bij elkaar baart zorgen en maakt dat we als gemeente voor een enorme uitdaging staan. Die situatie is niet nieuw - al diverse jaren achter elkaar is het naarstig zoeken naar oplossingen om de begroting sluitend te krijgen en elk jaar wordt de situatie nijpender. Maar het voelt nu alsof we met de rug tegen de muur staan.

De vraag: "Hoe zit dat dan bij andere gemeenten?" ligt voor de hand. Uiteraard is bij het opstellen van deze kadernota gekeken naar hoe de situatie is bij overige gemeenten in deze regio en hoe deze daar mee omgaan. Duidelijk is dat diverse gemeenten te kampen hebben met financiële zorgen op het gebied van het sociaal domein. Duidelijk is ook dat de aangekondigde herverdeling van het gemeentefonds door vrijwel alle gemeenten als een dreigend zwaard van Damocles gezien wordt, een groot risico voor de kleinere gemeenten (minder dan 20.000 inwoners). Geopperd wordt om gezamenlijk actie te ondernemen richting Den Haag om die herschikking tegen te houden.

Gemeenten gaan verschillend om met deze financiële problemen, gewoonweg omdat de uitgangssituatie per gemeente verschillend is. Diverse gemeenten in de regio hebben veelal meer en andere inkomstenbronnen, zoals toeristenbelasting en parkeergeld, grote bedrijventerreinen, een luchthaven, e.d. Meerssen is echter vooral een woongemeente met naast de algemene uitkering van het rijk de OZB als belangrijkste inkomstenbron. Weinig knoppen om aan te draaien dus.

Ook voor wat betreft een kadernota wordt verschillend omgegaan door gemeenten. De ene gemeente geeft ook een kadernota uit, de andere een beknopte kaderbrief; de ene gemeente geeft geen kadernota of -brief uit, weer een andere gemeente informeert de raad tijdens een bijeenkomst.

Het College van B&W van Meerssen wil optimale transparantie betrachten richting de gemeenteraad en de inwoners betreffende de financiële situatie en het toekomstperspectief. Daarom deze uitvoerige kadernota, waarmee we een zo helder, eenduidig en volledig mogelijk beeld willen geven van hoe de financiële stand van zaken nú is en wat ons (mogelijk) te wachten staat.

College van Burgemeester en Wethouders
van de gemeente Meerssen